

Sygn. akt I NWW 102/22

POSTANOWIENIE

Dnia 1 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie z wniosku Z. S.
oskarżonego z art. 226 § 1 k.k.,
o wyłączenie asesora Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe
w Warszawie M. S. od orzekania w sprawie o sygn. akt IV K 610/21,
po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 1 lutego 2023 r.,

pozostawia wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

W dniu 5 kwietnia 2022 r. podczas rozprawy głównej, toczącej się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie, w sprawie o sygn. akt IV K 610/21, oskarżony Z. S. (dalej: „wnioskodawca”) wniósł o wyłączenie asesora sądowego Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie – M. S. od orzekania w niniejszej sprawie. Jego zdaniem asesorzy sądowi i sędziowie powołani przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowanej w sposób i w trybie przewidzianym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, nie spełniają norm właściwego obsadzenia sądów przez uprawnione osoby. Zdaniem wnioskodawcy, nie bez znaczenia pozostaje okoliczność, że jest on oskarżonym w ponad 100 postępowaniach karnych, w których pokrzywdzonym jest Z. Z. Od Ministra Sprawiedliwości zależeć natomiast będzie, czy wyznaczona do orzekania w sprawie asesor M. S., zostanie w przyszłości objęta jego wnioskiem o powołanie jej na urząd sędziego.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie postanowieniem z 7 kwietnia 2022 r., sygn. akt IV K 610/21, na podstawie art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 1904, dalej: „u.SN”), przekazał wniosek o wyłączenie asesora sądowego M. S. od rozpoznania sprawy o sygn. akt IV K 610/21 Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.

Na podstawie zarządzenia z 19 września 2022 r., pismem z 28 listopada 2022 r., zwrócono się do wnioskodawcy o wskazanie w terminie 7 dni, czy z uwagi na podniesione zarzuty, wnosi o rozpoznanie tego wniosku w trybie art. 26 § 2 u.SN, czy też w trybie przewidzianym w art. 42a § 3 i nast. ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. 2020, poz. 2072 ze zm.). Zastrzeżono jednocześnie, że brak stanowiska w wyznaczonym terminie będzie równoznaczny z nadaniem wnioskowi biegu w trybie art. 26 § 2 u.s.n.

Wnioskodawca odebrał pismo 9 grudnia 2022 r. Nie wniósł na nie odpowiedzi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 26 § 2 u.SN, do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania. Ponadto, na podstawie art. 26 § 3 u.SN ustawodawca przesądził, że wniosek, o którym mowa w art. 26 § 2 u.SN, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Na wstępie podkreślić należy, że powołane wyżej przepisy ustanawiają Sąd Najwyższy właściwym do rozpoznania wniosków o wyłączenie sędziego tylko co do zarzutów braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. W pozostałym zakresie zastosowanie znajdują odpowiednie przepisy regulujące orzekanie w sprawach o wyłączenie sędziego w trybie właściwej dla danej sprawy procedury (cywilnej lub karnej).

Wnioskodawca złożył wniosek w zakresie wyłączenia asesora sądowego od orzekania, co powoduje, że poza zakresem rozstrzygnięcia pozostaje kwestia braku niezależności sądu. Przez brak niezawisłości rozumie się sytuację, w której sędzia (asesor) pozostawałby zależny od różnorodnych wpływów i wskazówek ubocznych, ulegał wpływom w zakresie wydawanych postanowień oraz wyroków i innych czynności zmierzających do rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zwraca się również uwagę na takie okoliczności jak: stronniczość w stosunku do uczestników postępowania, zależność od organów pozasądowych, brak samodzielności sędziego wobec władz i innych organów sądowych, zależność od wpływu czynników społecznych i politycznych, zwłaszcza partii politycznych (por. P. Wiliński, P. Karlik, w: L. Bosek, M. Safjan (red.), *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87-243*; Legalis 2016).

Przy formułowaniu zarzutu, o którym mowa w przepisie art. 26 § 2 u.SN, konieczne jest konkretne wskazanie, z jakiego powodu w danej sprawie naruszona została niezależność sądu lub niezawisłość sędziego (asesora). Wnoszący o wyłączenie sędziego (asesora) powinien przywołać sytuację, zdarzenia czy zachowania, które świadczą o zaistnieniu takich okoliczności i przynajmniej je uprawdopodobnić. Niewystarczające będzie samo stwierdzenie, że w przypadku danego sędziego mogą wystąpić wątpliwości co do jego niezawisłości.

W niniejszej sprawie podstawą wniosku o wyłączenie asesora sądowego M. S> była okoliczność, że jej powołanie nastąpiło na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., co zdaniem wnioskodawcy mogło prowadzić do braku jej niezawisłości.

Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie rozstrzygał niejednokrotnie kwestię, czy zarzut powołania do orzekania sędziego na wniosek Krajowej Rady

Sądownictwa, ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., spełnia dyspozycję przepisu art. 26 § 3 u.SN. W kontekście tym badano zwłaszcza zarzuty nawiązujące do treści tezy 2 uchwały połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20). Zgodnie z nią „[n]ienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. Odnosząc się do tego zarzutu należy podkreślić, że zgodnie z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. (U 2/20), wskazana uchwała połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego została uznana za niezgodną z: art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm.), art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.). Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Powołana wyżej uchwała nie ma zatem samoistnego znaczenia normatywnego (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., I NWW 40/21).

W tym kontekście podzielić należy pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2020 r., I NWW 7/20, zgodnie z którym podstawą do pozostawienia wniosku bez rozpoznania, w oparciu o przepis art. 26 § 3 u.SN,

będzie sytuacja, w której wniosek nie spełnia warunków konstrukcyjnych (nie podaje okoliczności faktycznych i ich oceny prawnej, uzasadnienia lub uprawdopodobnienia zawartych w nim twierdzeń) lub ma charakter abstrakcyjny, tj. nie odnosi się do konkretnej sprawy lub dotyczy kwestionowania samego statusu sędziego.

Należy podkreślić, że powyższa wykładnia art. 26 § 2 i 3 u.SN jest spójna ze wskazaniami zawartymi w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sądowi Najwyższemu. Interpretacja tych przepisów powinna bowiem uwzględniać, z jednej strony, zasadę braku drogi sądowej do kontroli powołania sędziego w polskim porządku prawnym, a z drugiej strony – konieczność zapewnienia skutecznej ochrony strony w konkretnym postępowaniu do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd. Wykładnia powołanych przepisów dopuszcza możliwość kontroli tego czy w konkretnej sprawie nie dochodzi do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. W świetle powołanego wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. do naruszenia takiego standardu niezawisłości i bezstronności może dochodzić, jeżeli osoba została powołana na stanowisko sędziego na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., a przy tym zachodzą dodatkowe okoliczności, które świadczą o naruszeniu wskazanych standardów niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie i w jej konkretnych okolicznościach. W takiej sytuacji mogą wystąpić podstawy do rozstrzygnięcia merytorycznego wniosku w zakresie art. 26 § 2 u.SN, czego skutkiem może być wyłączenie sędziego od rozpoznawania konkretnej sprawy. Jeżeli natomiast wniosek kwestionuje sam fakt bycia sędzią, zgodność z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, ma charakter abstrakcyjny, nie podając okoliczności faktycznych czy też uprawdopodobnienia zawartych w nim twierdzeń, mogących świadczyć o braku niezawisłości sędziego – musi zostać pozostawiony

bez rozpoznania jako nie spełniający konstytutywnych warunków wniosku o wyłączenie sędziego (asesora).

Dla rozstrzygnięcia niniejszego wniosku kluczowe jest to, że wnioskodawca nie przytoczył żadnych przekonujących argumentów, które mogłyby świadczyć o braku niezawisłości asesora, co musiało skutkować pozostawieniem wniosku bez rozpoznania.

Biorąc pod uwagę powyższe, na podstawie przepisu art. 26 § 3 u.SN, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.